

PROTHETISCH ALLERLEI IV

A. A. D. DERKSEN

Allerhande

Op gevaar af in moeilijkheden te geraken met het bestuur van het Ivoren Kruis, waag ik het er ditmaal op het „Snoepbeest” in huis te halen en mijn trouwe lezers (zijn die er?) deze keer op „Allerhande” te vergasten. Niets is immers zo zoet als de zonde!

Deze „Allerhande” hebben grotendeels betrekking op recente begrippen en technische vindingen, die bij naspeuring in de literatuur niet zo nieuw blijken als zij zich voordoen. Steeds weer blijkt dat de geschiedenis zich herhaalt.

1a. Nadat in 1946 THOMSON zijn publicatie over de fysiologische rustpositie van de mandibula het licht deed zien, is men in steeds toenemende mate bij het vastleggen van de verticale relatie van de onderkaak tijdens het vervaardigen van volledige protheses van deze ruststand uitgegaan. De definitieve (morfologische) beethoogte neemt men 2 à 3 mm lager dan die in rust.

1b. Drieëntwintig (23) jaar eerder leest men bij EICHENTOPF (1923):

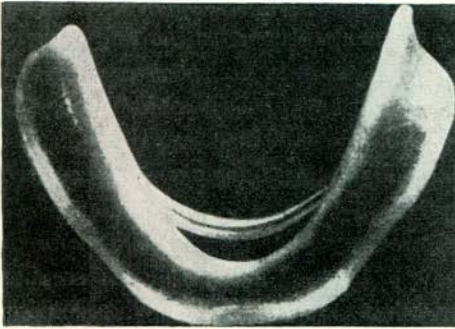
Bei der Höhenbisznahme wird zuerst der Ruhestand der Kaumuskeln zu erreichen gesucht (leichte Berührung der Lippen, gefällige Mundpartie, gerades Profil) sodann wird zum Schlußbisz einige Millimeter (vom etwa 3 mm) tiefer gegangen.

2a. Enige jaren geleden werd in reclamefolders, maar ook in de literatuur de z.g. tongbeugel van GRADE aanbevolen. Met behulp van een hetzij uit kunsthars, hetzij uit metaal vervaardigde beugel, die aan de linguale vleugels van de onderprothese moest worden bevestigd en die onder de tong kwam te liggen, zou het houvast van onderprothese aanzienlijk kunnen worden vergroot (afb. 1).

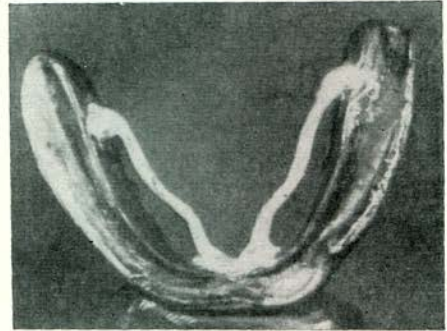
Bij mijn weten is dit systeem even snel verdwenen als het onder de aandacht van de professie werd gebracht.

2b. In de jaren twintig en misschien zelfs wel daarvóór werd het gebruik van de tongbeugel van MILNER aanbevolen. „Der Milnersche Zungenbügel versucht sogar die Zunge zum Halt der untern Prothese heranzuziehen” (afb. 2). (KÖHLER, 1929).

Hoewel bij het laatstgenoemde systeem de beugel meer zijwaarts werd aangebracht, is de gedachte die aan beide methoden ten grondslag ligt dezelfde.

afb. 1

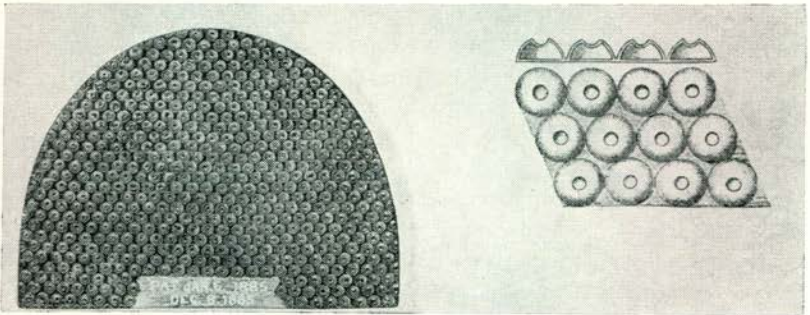

afb. 2

Afb. 1. De tongbeugel van GRADE. (volgens prospectus Süd Dental, WALTER BÖNINGH).

Afb. 2. De tongbeugel van MILNER. (volgens KÖHLER).

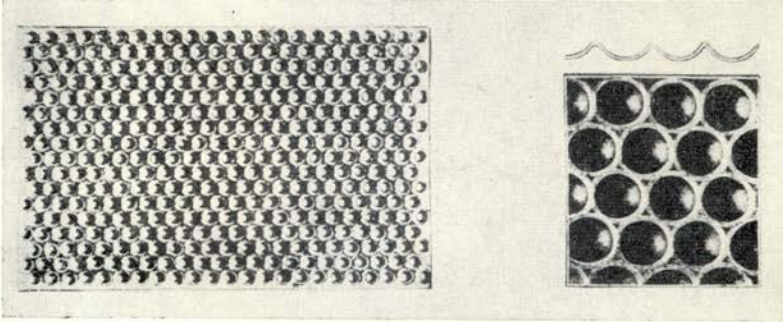
3a. Momenteel wordt ter vergroting van de retentie van de volledige prothese de Ivostat methode aanbevolen. Het bekende gaasje dat aan de slijmvlieszijde van de prothese wordt aangebracht, geeft een „aanzienlijke” vergroting en dus een „verruwing” van het oppervlak. Hoewel dit laatste, zeer inconsequent, van commerciële zijde wordt ontkend.

Afb. 3. De Cohaesie Schablone van SPEYER, (volgens ESSIG).

3b. Omstreeks 1885 deden de Cohaesie Schablonen van SPEYER (afb. 3) hun intrede, gevolgd door die van S.S.W. (afb. 4). Over de eerstgenoemde leest men bij ESSIG: „Dr. JOSEPH SPEYER has introduced a method of lining vulcanite and celluloid dentures consisting of a thin metallic plate of the thickness of no. 120 foil, the surface of which is covered with minute papilliform prominences, wick are claimed to effect very strong surface cohesion, while they cause no irritation and leave no marked indentations on the tissues”.

Ook hier dus: oppervlakte vergroting en, volgens de fabrikant, geen nadelige invloed op het slijmvlies.

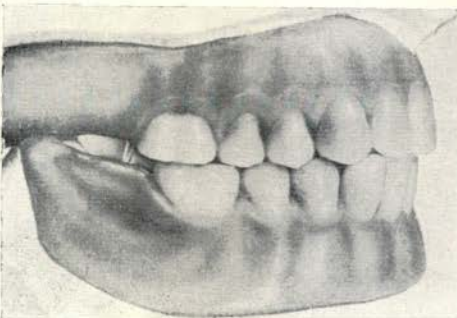

Afb. 4. De Cohaesie Schablone van S.S.W. (volgens KÖHLER).

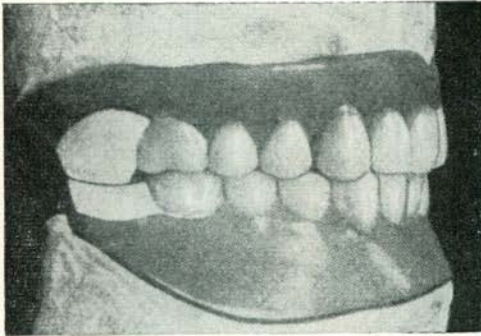
4a. Ter stabilisering van volledige protheses wordt momenteel aanbevolen de door de firma Coe in de handel gebrachte z.g. „3 point locators”. Dit door D.V. CLEMAN ontworpen en door V. FREDERICKSON beschreven retentiemiddel wordt ter plaatse van de tweede molaren aangebracht en bestaat uit een in de bovenprothese gefixeerde „stylus” en een in de onderprothese geplaatst glooiend plaatje, beide uit metaal vervaardigd. Er dient nu zorg voor te worden gedragen dat gedurende laterale en propale beweging de punt steeds langs het plaatje glijdt. Op deze wijze wordt dus de balans verkregen. Afb. 5 brengt het hulpmiddel in beeld.

4b. Het Handbuch der Zahnheilkunde van J. BACH, 1998, vermeldt op pag. 374 dat ELTNER ter stabilisatie van de prothese een dergelijke werkwijze aanbeveelt, waarbij de plaatjes van de boven- en onderprothese ook in metaal (goud) zijn uitgevoerd (afb. 6).

5a. In de jaren '30 deed de kunsthars, als basismateriaal voor protheses zijn

Afb. 5. De „3 point locator's van CLEMAN in een volledige prothese aangebracht. (volgens prospectus Coe Lab.).

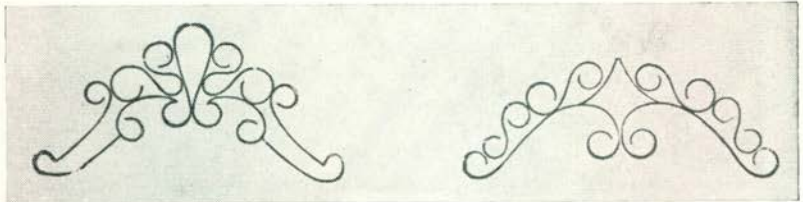

Afb. 6. De door ELTNER
aanbevolen werkwijze om
de stabiliteit der
protheses te vergroten.
(volgens J. BACH).

intrede in de praktijk. Nadat voordien andere materialen, als celluloid, tijdelijk in de belangstelling hadden gestaan, maar ook weer snel waren verdwenen, bleek deze stof, vooral in esthetisch opzicht, zoveel voordelen met zich te brengen dat in korte tijd aan de rubberperiode een einde kwam.

Van de inconveniënten, die in den beginne aan de kunststoffen inherent waren zij hier uitsluitend op die der kleur gewezen.

Deze bleek namelijk na verloop van tijd niet constant te zijn, wat uiteraard tot teleurstelling aanleiding gaf. Zo werd een tijd lang propaganda gemaakt voor kleurloze, volkomen doorschijnende harsen, waardoor de gingiva zich in zijn natuurlijke kleur aan ons oog zou kunnen vertonen. (*Gingivist*). Dat het ook met dit materiaal, om in de trant van de titel te blijven, niet steeds botertje tot de boom was, herinneren de ouderen onder ons zich nog maar al te goed.

Afb. 7. De „Filigran einlagen” van JÜTTERBOCK.

5b. De tot de tweede wereldoorlog in gebruik zijnde z.g. ge vulcaniseerde rubber als basismateriaal voor protheses muntte zeker niet uit door zijn fraaie esthetische eigenschappen. Het had een doods, egaal, weinig natuurlijk aspect. Ook het bijmengen van verschillende kleurstoffen vermocht het geheel niet bevredigender te maken.

Men kende zwarte, rode, roze en ivoorkleurige rubber, terwijl men bovendien de z.g. „golddust” rubber verwerkte. Het heeft dan ook niet aan pogingen ontbroken verfraaiingen en verlevendigingen in de protheses aan te brengen. Typisch is echter dat deze meestentijds op het palatum werden toegepast.

Zo verwerkte men ter plaatse van de rugae de z.g. „Filigraneinlagen” van

JÜTTERBOCK (afb. 7), die men in alle mogelijke fraaie krullen kon krijgen. Opgemerkt moet worden dat ze oorspronkelijk voor versterking van de plaat werden gebruikt. Verder moeten de volgende verfraaiingsobjecten worden genoemd: de „Ketteneinlagen” van BIBER en de „Goldeinlagen” van RAUHE. Van de eerstgenoemde wordt gezegd dat ze bijzonder aan te bevelen waren, daar ze door hun kettingvormige uitvoering niet behoeften te worden gebogen, doch zich gemakkelijk in de rubber lieten inbedden.

De versierselen van RAUHE bestonden uit gouddraad met aan twee zijden kamvormige uitsteeksels, die ongetwijfeld een levendig effect teweeg brachten.

5c. Het is duidelijk dat in onze „westerse beschaving” de labiale rand van de bovenprothese niet „verguld op snee” werd uitgevoerd. Men trachtte op andere wijze een natuurlijk effect te bereiken. Allereerst kon men gebruik maken van de z.g. tandvlees-bloktanden, waardoor de labiale rand van de prothese in porselein werd uitgevoerd. Op de hiervoor vereiste ingewikkelde werkwijze kan hier niet worden ingegaan. Wel moet worden gewezen op twee surrogaten, die blijkbaar in die jaren ook al werden toegepast, n.l. de Zahnfleischersatzmittel *Prothesin* van de Trey en POCK, dat door SCHÖNER werd samengesteld.

Schrijver dezes gelooft niet dat deze middelen veel succes hebben gehad.

Literatuur:

BACH J. Handbuch der Zahnersatzkunde. Berlin, 1918 (Band I), Hermann Meusser Verlag, p. 374.

EICHENTOPF. Demonstration des Eichentopf Artikulator. D.M. für Z. 41, 8-10, 1923.

ESSIG C.J. The American text-book of prosthetic dentistry. Philadelphia, New York, 1900, Lea Brothers en Co. 2e druk p. 577.

KÖHLER L. Zahnersatzkunde. Die Vollprothese. In: Handbuch der Zahnheilkunde. Berlin, Wien, 1929. J. SCHEFF en H. PICHLER, Band IV, Urban und Schwarzenberg p. 473.